

Valsts pētījumu programmas

“Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” projektā

**“Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas
starp pētniecību un sabiedrību” Nr.VPP-IZM-2018/1-0022 sagatavotā**

Interešu izglītības programma “Gudrā ceļošanas skola”

Interesešu izglītības joma: Cita interesešu izglītības joma. Apakšjoma: Ceļošanas plānošana (gidi, stāstniecība, līderības prasmju veidošana)

Programmu sagatavoja:

Mg.oec. Grigorijs Salnits, Vidzemes Augstskolas (ViA) Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta vieszinātniskais asistents, ViA absolvents, profesionāls gids

Ideju radīšanā un organizatoriskā izpildījumā piedalījās Mg.soc. Ilze Grīnfelde un Mg.oec. Anda Mežgaile, Vidzemes Augstskolas (ViA) Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta zinātniskās asistentes

Programmas sagatavošanas periods: 2021.gada februāris- septembris. Programma ir aprobēta 2021.gada septembris- novembris 11skolēnu grupā no Valmieras novada skolām. Programmas aprobācija notika ar Valmieras novada pašvaldības finansiālu atbalstu, to izmantojot transporta izdevumiem, lai apmeklētu Latvijas Nacionālo bibliotēku Rīgā un dažādas vietas Valmieras novadā.

IEVADS

Mēs nespējam iedomāties savu ikdienu bez ceļošanas. Bet vai esam “gudri” ceļotāji? Ja vēlies iepazīt ceļojuma sastāvdaļas un pats to prasmīgi izveidot – tad “Gudrā ceļošanas skola” ir prātīga izvēle.

Gudrā ceļošanas skola ir iespēja 8 nodarbībās uzzināt, kas ir ceļojuma “*mehānisms*” – no kā sastāv ceļojums un kas nepieciešams, lai radītu savu neaizmirstamo piedzīvojumu, kā arī attīstīt iemaņus un prasmes, kas nepieciešamas kvalitatīvai ceļošanai un ceļojuma plānošanai.

Apmācību kurss, paredzēts jauniešiem no 14 gadiem (no 8.klases) (vietu skaits ierobežots – līdz 10-14 jauniešiem). Nodarbības paredzētas sestdienās no septembra līdz novembrim, katrā nodarbībā apmeklējot dažādas vietas, piemēram, Eiropas kultūras mantojuma dienas Valmieras apkārtnē, Latvijas Nacionālo bibliotēku, Vidzemes Augstskolu un citas vietas Valmieras novadā. Vienas nodarbības ilgums 4 līdz 6 astronomiskās stundas (ieskaitot ceļu), kurās tiks runāts par tādām tēmām kā gida darbs, kartes, telpa, laiks, komunikācija, interpretācija, informācijas iegūšana un papildus tam būs aktivitātes un uzdevumi praktisko iemaņu trenēšanai. Kopīgais apmācību programmas stundu skaits 36. Apmācību noslēgumā paredzēts patstāvīgais darbs.

PROGRAMMAS SATURS

#1 “Pakojam čemodānus! Mēs dodamies ceļojumā!”	4
#2 “Es tik ilgi gaidīju šo ceļojumu, bet tas beidzās tik ātri!”	4
#3 “Vai vēl tālu?”	5
#4 “Tas ir kaut kur tepat, bet nevaru atrast!”	5
#5 “Kur es varētu par šo uzzināt vairāk?”	6
#6 “Bet man stāstīja citādi!” Es to redzu citādi	6
#7 “Ak, vai! Mums bija tik savāds gids..”	7
#8 “Kur mēs dosimies nākamreiz?	7

NODARBĪBA #1: “Pakojam čemodānus! Mēs dodamies ceļojumā!”

Nodarbības mērķis un temats:	Ievadnodarbība. Izprast, kas ir ceļojums, tā “zobrati”, dalībniekus, organizatorus.
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-13 Valmiera
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> Iepazīšanās ar dalībniekiem; Ceļošana mūsu dzīvē (cik daudz un bieži); Pasaules tūrisma industrija: statistika un tendences; Ceļojuma “mehānisms”; Pakalpojumi, ko varētu izmantot, lai ceļojumu padarītu neaizmirstamu; Pakalpojumu cenas/kvalitāte, to nepieciešamība; Ceļojuma budžets. Laiks, kā ceļojuma viens no svarīgākiem “zobratiem”.
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	Uzdevumi: Darba lapa noslēguma prezentācijai pēdējai nodarbībai. Sagatavot ceļojuma sastāvu, dalībniekus, pakalpojumus.

NODARBĪBA #2: “Es tik ilgi gaidīju šo ceļojumu, bet tas beidzās tik ātri!”

Nodarbības mērķis un tēmas:	Izprast laika nozīmi un uztveri. Laika ietekme uz ceļojumu. Ceļojuma posmi un to būtība. Attiecības ar laiku. Dalība Eiropas kultūras mantojuma dienās
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena Izbraukums Cēsis vai cita vieta var tikt precizēta
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> Laika atšķirīgā uztvere ceļojuma posmos; Ceļojuma posmi, no ka tie sastāv (atkārtojums); Laika un emocionālās spriedzes saistība.; Gadalaiki un to ietekme uz ceļojuma būtību un uztveri; Tūrisma cikls Latvijā gada griezumā.
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<p>☛ Dalība Eiropas kultūras mantojuma dienās.</p> <p>Uzdevumi: dalībnieki tiek piesaistīti tūristu grupām, kas viesosies Cēsis vai citā vietā. Darba lapas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. laika/laika apstākļu ietekme uz pasākumu; 2. ar ko papildīts bija ceļotāja/dalībnieka katrs ceļošanas posms; 3. laiks, telpa un fiziskā slodze/uzmanība (novērojums); 4. stāstījuma saturs; 5. Darba lapa – sagatavošanās posmi, kurš no ceļotājiem varētu palīdzēt? Pakalpojuma saraksta precizēšana, cenu precizēšana

NODARBĪBA #3: “Vai vēl tālu?”

Nodarbības mērķis un temats:	Izprast cilvēka dzīves telpu, pilsētvidi un lauku vidi. Objektu izmēru salīdzināšana.
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-14 Burtnieki vai cita novada vieta
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Ilze Grīnfelde, ViA lektore, zinātniskā asistente
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> • Nodarbība notiek ārā, apskatot saistošus objektus apkārt Burtnieku ezeram. • Kā vēsturiski veidojas un no kādiem objektiem sastāv mūsu dzīves telpa? Vai tās organizācijā ir loģiskās saistības un likumsakarības? • Pilsētvide un lauku vide – kā veidota un kā mainās šodien? • Attālumi un to uztvere, transporta nozīme. • Objektu noteiktie izmēri – vai tas ir svarīgi? Kā tos saprast un ar ko salīdzināt? • Kā mainās uztvere
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādāt dažu stundu maršrutu savai ģimenei kādā pilsētā, pamatojoties uz kartē atrodamu informāciju (ierobežojumi – Morfobox) • noteikt un aprakstīt Burtnieku apkaimes ikdienu 19.gadsimtā, analizējot “atslēgas” ēku izvietojumu telpā (Grigorijs noilustrē). • Salīdzināt noteiktus tūrisma objektus ar kādiem citiem, “saprotamiem” objektiem (augstums, garums, platība, skaits un tt.) • Noteikt distanci kādā zināmā vietā (piem. no Valmieras AO līdz TC Valetta), izmantojot tikai savu praktisko pieredzi un atmiņu. • Darba lapas – aptuvenā ceļojuma dienas programma. Ko varam paspēt apskatīt, izdarīt, baudīt?

NODARBĪBA #4: “Tas ir kaut kur tepat, bet nevaru atrast!”

Nodarbības mērķis un temats:	Kartes iepazīšana, ceļveži, tiešsaistes kartes.
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-14 Zilākalna kultūrvēstures un apmeklētāju centrs “ZTornis”
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Iveta Druva-Druvaskalne, lektore, Telpiskās attīstības laboratorijas vadītāja
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> • Āra nodarbība, iepazīšanas ar Zilo kalnu un apmeklētāju centra darbību. • Darbs ar kartēm. • Vēsturiska kartogrāfija. • Kartē izmantojams zīmes, mērogi. • Kartes uz papīra un elektroniskās kartes. • Karšu servisi tiešsaistē, pro et contra • Ceļveži - vai tie palīdz?
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • Sameklēt kādu noteiktu informāciju nepazīstamās pilsētas kartēs, arī ceļvežos. • Izveidot maršrutu tiešsaistes kartē (dažādu karšu veidi salīdzinājums par vēsturi un tagad, iespējams foto-orient.) • Darba lapas – turpinām dienas programmas izstrādi.

NODARBĪBA #5: “Kur es varētu par šo uzzināt vairāk?”

Nodarbības mērķis un temats:	Informācijas avoti, to meklēšana un atlasīšana, Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālās datu bāzes
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-16 (2,5 stundas nodarbība) Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Ginta Zalemane, Latvijas Nacionālā bibliotēka (vai arī cits darbinieks)
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> • Informācijas satura nozīme ceļojumam (atkārtojums par ceļvežiem). • Informācijas avotu nozīme. • Informācijas apjoms (tās uztvere) un tās iedarbība uz klausītāju. • Kur var meklēt informāciju? • Vai mēs varam pilnībā uzticēties Internetam? • Praktiskā iepazīšanas ar LNB resursiem un datubāzēm. • Informācijas pielāgošanas mērķauditorijai.
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • sameklēt informāciju pieejamajos avotos un pielāgot stāstu dažādi mērķauditorijai, izlozējot nejaušu objektu (spēles tips) • Izlasot nelielus tekstus no ekskursijām (vai ceļvežiem), analizēt to informatīvo saturu; • Ar noteiktu galamērķi ieskicēt sev pašam saistošo tēmu sarakstu un piedāvāt risinājumu, kurus avotus varētu izmantos informācijas meklēšanai. • Darba lapas – atlasīt avotus par savu iecerēto ceļojumu informācijas meklēšanai. Atrast tajos 4 saistošus, pārsteidzošus faktus par kādu no programmā iekļautajiem objektiem.

NODARBĪBA #6: “Bet man stāstīja citādi!” Es to redzu citādi

Nodarbības laikā tiks rastas atbildes uz:	Informācijas būtība, atlase un pielāgošana tēmai. Kultūrtelpa un etnocentrisms, neērtās tēmas un objektivitāte.
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-14 Mazsalaca vai cita Valmieras novada vieta
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Jānis Kalnačs, ViA profesors, pētnieks
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> • Nodarbība notiek diskusijas formātā ar praktiskiem uzdevumiem. Dalībniekiem liek aizdomāties par informācijas telpas komplikācijām. • Informācijas telpas riski, to ietekme uz ceļojumu. • Vai esam klausītāji, vai stāstnieki? • “Neērtās” tēmas - vai esam tām gatavi? • Stāstnieka skatu punkts – vai tas ir neitrāls, vai angažēts? • Tolerances jēdziens un nozīme • Kā praktiski izmantot uztveres atšķirības ceļojuma uzlabošanai?
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • Piedāvāt objektu izlasi kādas mazāk zināmai vai nepopulārai tēmai ar paskaidrojumiem (hernhūtieši, sievietes, vēl, “nelatviskā” Latvijas vēsture, vēl?) • Piedāvāto tekstu (ekskursijas, ceļvedis) analīze – vai tas satur atbilst mūsdienu kontekstam? • Atlasīt lieko un noderīgo informāciju par kādu noteikto objektu, ņemot vērā noteikto mērķauditoriju • Darba lapas – kādas varētu būt neērtās tēmas ceļojumā uz izvēlēto galamērķi? Un strīdīgās? Kā mēs varētu sagatavoties saskarsmei ar tām?

NODARBĪBA #7: “Ak, vai! Mums bija tik savāds gids..”

Nodarbības mērķis un temats:	Izprast valodas nozīmi un stāstnieka prasmes. Komunikācijas izaicinājumi. Stereotipi un starpkultūru dialogs
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-14 Rūjiena vai cita Valmieras novada vieta
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Nozares speciālists- ārvalstu viesdocētājs ViA
Nodarbības apraksts:	<ul style="list-style-type: none"> • Starpkultūru komunikācija. Kā tā izpaužas, kuros ceļojuma brīžos, kādās vietās? • Vai varam paļauties uz stereotipiem? • Kā sagatavoties komunikācijai, kādi varētu būt informācijas avoti. • Valodas nozīme.
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • Noteikt izplatītos stereotipus par tautām, sabiedrības grupām, vecuma kategorijām • Spēle ar neverbālo komunikāciju • Izmantojot darba lapas veidojam prezentāciju par savu iecerēto ceļojumu.

NODARBĪBA #8: “Kur mēs dosimies nākamreiz?”

Nodarbības mērķis:	Pārlicināties par apgūto zināšanu pielietojumu maršruta izveidošanā. Apliecinājumu saņemšana par dalību interešu izglītības programmā.
Nodarbības vieta, laiks:	Sestdiena, plkst. 10-14 Valmiera
Nodarbību vada:	Tūrisma nozares profesionālis, gids, Mg.oec. Grigorijs Salnits Un vēl viens no nodarbību vadītājiem vai HESPI darbiniekiem
Nodarbības apraksts:	Dalībnieki prezentē savu ceļojumu, izmantojot aizpildītas darba lapas. Žūrijas ieteikumi, novērtējums. Apliecinājumu pasniegšana.
Nodarbības praktiskie uzdevumi:	<ul style="list-style-type: none"> • Noslēguma prezentācija: sagatavots stāstījums un prezentācija par savu izstrādāto ceļojumu (ģimenei, draugiem) Latvijā vai ārzemēs. • Dalībnieki un tos intereses • Budžets • Programma • Apmeklējamo objektu izlase ar pamatojumu • Informācijas avoti sagatavošanai • Pārsteidzošie fakti • Iespējamie riski

Plānotie rezultāti

Apmācības programmas noslēgumā jaunieši ir izplānojuši iecerētu ceļojumu, ņemot vērā nodarbībās apgūtās prasmes.

Pēc patstāvīgā darba prezentācijas dalībnieki saņem apliecinājumu par dalību Gudrā ceļošanas skolā. Pēdējā nodarbībā sniedz atgriezenisko saiti par nodarbībām, kas aizrāva un interesēja, ko apguva jaunu (var tikt izmantotas tiešsaistes platformas, tāfele, mutiski).

Atsauksme par īstenoto programmu:

Vēlos Jums pateikt lielu paldies par jauniešiem doto iespēju piedalīties tik interesentā projektā, kā Gudrā ceļošanas skola! Kā audzinātāja es cenšos savas klases audzēkņus iedvesmot, motivēt būt aktīviem, zinātkāriem, nebaidīties no jaunā un būt par sevi pārliecinātiem. Esmu priecīga, ka mani 2 audzēkņi nepadevās, piedalījās un arī paveica noslēguma darbu. Es ticu, ka iegūtās zināšanas, jauni draugi, socializācijas pārbaudījumi Nikolai un Arnim deva lielāku drosmi, pārliecību par savām spējām un prasmēm- kāds arī bija projekta mērķis. Jāatzīst, ka lauku bērniem nav viegli izkāpt no savas komforta zonas, bet viņi to izdarīja! Tāpēc liels, liels PALDIES pasniedzējiem un projekta organizatoriem! Lai ir spēks, enerģija un idejas jauniem projektiem!

Skolotāja Inga Medne

Izmantotie informācijas avoti programmas izstrādei

G.Salnits. (2021) Pārskats #3. Tūristu gidu informācijas ieguves paradumu izvērtējums Latvijas Nacionālās Bibliotēkas pakalpojumu un krājumu izmantošanas kontekstā. HESPI.

Pieejams šeit: https://www.hespi.lv/sites/default/files/Parskats_3_Salnits_2021_labots.pdf

Salnits, G. (2021) Maģistra darbs "Profesionālu tūristu gidu informācijas ieguves paradumu izvērtējums Latvijas Nacionālās bibliotēkas pakalpojumu un krājuma kontekstā". Vidzemes Augstskola